

ทัศนคติของชาวไทยพวน
ในวรรณกรรมนิทาน : มุมมองที่มีต่อ
กลุ่มของตนเองและกลุ่มชาติพันธุ์อื่น

The Attitude of Thai Phuan : Perspectives Towards
their Group and Other Ethnic Groups

ภาณุพงศ์ อุดมศิลป์¹

Panupong Udomsilp¹

¹ ผศ.ดร., คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กรุงเทพฯ 10110

บทคัดย่อ

บทความนี้มุ่งศึกษาทัศนคติของชาวไทยพวนตามแนวประณามวาตะ (blason populaire) ในวรรณกรรมนิทานไทยพวนที่รวบรวมจากกลุ่มชนไทยพวนในอำเภอปากพลี จังหวัดนครนายก ผลของวิจัยพบว่า วรรณกรรมนิทานไทยพวนสะท้อนทัศนะของชาวไทยพวน โดยแสดงทัศนะต่อกลุ่มของตนเองทั้งในด้านบวกและด้านลบ ในด้านบวก แสดงทัศนะว่ากลุ่มของตนเป็นคนยึดมั่น ศรัทธาในคำสอนของพุทธศาสนา ใจบุญ และประพฤติตนอยู่ในศีลธรรมอันดีงาม มีความกตัญญูทวดที่ต่อบุพการี ชาวไทยพวนเป็นคนสุภาพอ่อนน้อม ถ่อมตน รักสงบและความสามัคคี ในด้านลบแสดงทัศนะว่ากลุ่มของตนมักเป็นคนขี้อิจฉา จนบางครั้งรู้ไม่เท่าทันคน และจะมีอคติต่อกลุ่มแม่หม้าย แม่ร้าง และผู้ที่ประพฤติตนนอกจารีตประเพณี การแสดงทัศนะต่อกลุ่มคนอื่น ในด้านบวกจะยกย่องกลุ่มคนจีนว่าเป็นคนขยันเก่ง ด้านการค้าขาย และในด้านลบแสดงทัศนะต่อกลุ่มชนชาวไทยว่าเป็นคนหยิ่ง ไม่สู้งาน ชอบรับราชการทหาร ตำรวจ มีนิสัยเจ้ายศเจ้าอย่าง ชอบวางตัวเป็นนายคนและมีนิสัยเจ้าชู้ และยังแสดงทัศนะต่อกลุ่มชาวลาวกลุ่มอื่นว่าด้อยกว่าตน

คำสำคัญ : ทัศนะของชาวไทยพวน กลุ่มชาติพันธุ์

Abstract

By applying “blason populaire” approach, this paper aims at studying, through their folktales, attitudes of Thai Phuan people living in Pak Phli district, Nakhon Nayok province. According to the study, there are two kinds of attitudes : attitudes towards themselves and the others. For the former, the Thai Phuan people have both positive and negative attitudes towards themselves. In the bright light, they consider that they have strong faith in Buddhism, strictly follow moral principles, and are charitable. Furthermore, they see themselves as grateful, polite, humble, and pacific persons. More importantly, they harmonize with one another in their community. In the dark side, they are so honest that they have been taken advantages. They have bias against widows, divorced women, and those who violate social

mores and traditional practices. For the latter, they have both positive and negative attitudes towards other groups. They adore Chinese Thais that these people are industrious and good in commerce. They see Thais that the Thais love only civil servant occupations such as soldier or police, and are not hard-working, idle, ceremonious, bossy, and licentious. In addition, Lao groups are considered to be inferior to them.

Keywords : The Attitude of Thai Phuan People, Ethnic Groups

บทนำ

ชาวไทยพวนในอำเภอปากพลี จังหวัดนครนายก เป็นกลุ่มชนที่ถูกกวาดต้อนมาจาก เวียงจันทน์ ตั้งแต่สมัยกรุงธนบุรีและสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น แล้วตั้งถิ่นฐานอยู่ในเขต อำเภอปากพลี จังหวัด นครนายกในปัจจุบัน ซึ่งแต่เดิมเมืองนครนายกเคยเป็นเมืองหน้าด่านด้านตะวันออกในสมัยกรุงศรีอยุธยามาก่อน เมื่อเกิดสงครามแต่ละครั้งประชากรในแถบนี้มักมีการอพยพอยู่เนื่อง ๆ และเมื่อครั้งเสียกรุงศรีอยุธยาครั้งที่ 2 พ.ศ.2310 ประชากรเมืองนครนายกถูกกวาดต้อนไปจำนวนมาก เมื่อไทยทำสงครามกับลาวในสมัยรัชกาลที่ 3 จึงได้กวาดต้อนชาวลาว รวมทั้งกลุ่มชาติพันธุ์ไทยพวนลงมาจำนวนมาก และให้ตั้งบ้านเรือนอยู่บริเวณหัวเมืองชั้นในเพื่อชดเชยจำนวนประชากรที่สูญเสียไป ในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้นได้ตั้งเมืองนครนายกเป็นหัวเมืองชั้นในระดับจัตวา [1] และการกำหนดพื้นที่ให้ชาวไทยพวนตั้งบ้านเรือนอยู่ร่วมกัน ตามเชื้อชาติเดียวกัน รัฐได้คำนึงถึงความสะดวกในการควบคุมดูแล คำนึงถึงด้านจิตใจและความรู้สึกของชาวไทยพวนที่มีความรักหมู่คณะ [2]

ชาวไทยพวนเป็นกลุ่มชนที่เคร่งครัดในขนบธรรมเนียมและวัฒนธรรมอย่างยิ่ง นอกจากประเพณี พิธีกรรมต่าง ๆ ที่มีลักษณะเฉพาะของกลุ่มชนไทยพวนแล้ว วรรณกรรมนิทานไทยพวนซึ่งรวมทั้งนิทานมุขปาฐะและนิทานลายลักษณ์เป็นมรดกทางวัฒนธรรมของชาวไทยพวนอีกอย่างหนึ่งที่เล่าสืบต่อกันมาแต่โบราณ วรรณกรรมนิทานไทยพวนมีบทบาทสำคัญที่ชาวไทยพวน ใช้เล่าในสังคมเกษตรกรรม และใช้อ่านในงานบุญและพิธีกรรมสำคัญ ๆ ของชาวไทยพวน วรรณกรรมนิทานไทยพวนโดยทั่วไปมีบทบาทสำคัญในการปลูกฝังค่านิยมถ่ายทอดเรียนรู้ในเรื่องขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมแก่บุคคลในสังคม รวมทั้งยัง

ให้ความบันเทิงแก่ผู้เล่าและผู้ฟังในบริบทต่าง ๆ ซึ่งมีส่วนสำคัญก่อให้เกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลทั้งในกลุ่มเดียวกันและคนต่างกลุ่ม เรื่องราวของวรรณกรรมนิทานตลอดจนตัวละครสำคัญ ๆ ของเรื่องสะท้อนภาพชีวิต วิถีชีวิตของกลุ่มชนไทยพวน อันจะเกี่ยวข้องกับบุคลิกลักษณะ การดำเนินชีวิตอยู่ในสังคม ตลอดจนการแสดงทัศนคติต่าง ๆ ที่น่าสนใจในการศึกษาทัศนคติของชาวไทยพวนตามแนวประณามวาตะที่ปรากฏในวรรณกรรมนิทานไทยพวน ผู้วิจัยได้ศึกษาจากนิทานมุขปาฐะจำนวน 80 เรื่อง ซึ่งรวบรวมไว้ในวิทยานิพนธ์เรื่อง “วรรณกรรมนิทานไทยพวน: ความสัมพันธ์กับสังคม” [3] นิทานดังกล่าวรวบรวมจากชาวไทยพวนในเขตอำเภอปากพลี จังหวัดนครนายก และนิทานลายลักษณ์ 3 เรื่อง คือ เรื่อง กาละเกด ท้าวแก้ว และจันทปัดโชติ ที่ปริวรรตจากต้นฉบับใบลานที่จารด้วยอักษรไทยน้อย การศึกษาตามกรอบแนวคิดดังกล่าว ภาณุพงศ์ อุดมศิลป์ [4] ได้ใช้เป็นแนวทางในการศึกษาเพลงกล่อมเด็กอีสาน ในบทความเรื่อง “เพลงกล่อมเด็กอีสาน : การศึกษาตามแนวประณามวาตะ” ผลการศึกษาพบว่า เพลงกล่อมเด็กอีสาน แสดงทัศนคติแบบเอสโซเทริกในแง่บวกด้านการยกย่องกันเองภายในกลุ่ม ลักษณะดังกล่าวช่วยเสริมให้เกิดความสามัคคีกันมากยิ่งขึ้น ส่วนการแสดงทัศนคติในแง่ลบ ไม่รุนแรงนัก ส่วนมากเป็นการตำหนิ ประชดประชันกัน ส่วนการแสดงทัศนคติแบบเอ็กโซเทริก มักแสดงทัศนคติในแง่บวกมากกว่าในแง่ลบ ซึ่งเป็นไปตามสภาพสังคมระหว่างชาวบ้านกับเจ้านายหรือผู้ที่มีอำนาจเหนือว่าที่ชาวบ้านต่างให้ความเคารพยกย่อง

ในการศึกษาทัศนคติของชาวไทยพวนจากวรรณกรรมนิทานไทยพวน โดยใช้กรอบแนวคิดของ Wm. Hugh Jansen น่าจะมีมุมมองหรือทัศนคติที่น่าสนใจ เนื่องจากชาวไทยพวนเป็นกลุ่มชนที่เคร่งครัดวัฒนธรรม และเป็นชนกลุ่มน้อยที่อาศัยอยู่ร่วมกับคนกลุ่มชาวไทย ชาวจีน และชาวลาว ซึ่งผู้วิจัยจะศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์การศึกษา

การศึกษานี้มุ่งศึกษาทัศนคติของชาวไทยพวนในนิทานที่รวบรวมจากกลุ่มชนไทยพวนในอำเภอปากพลี จังหวัดนครนายก ตามแนวประณามวาตะ (blason populaire)

ระเบียบวิธีการศึกษา

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้ศึกษา ได้ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้แนวคิด ทฤษฎีของเจนเสน ว่าด้วยเรื่องประณามวาตะ (Blason Populaire) ซึ่ง Wm.Hugh Jansen ได้เสนอแนวคิดนี้ไว้ในบทความ “The Esoteric-Exoteric in Folklore” ธรรมชาติของประณามวาตะหรือการแสดงทัศนะของผู้พูดต่อกลุ่มของตนหรือต่อตนหรือคนต่างกลุ่ม ทั้งนี้ อาจมีทั้งในแง่บวกและแง่ลบ [5]

ทัศนะแบบเอสโซเทริก (Esoteric) เป็นทัศนะสำหรับคนวงใน หมายถึง การที่คนในกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งแสดงความคิดเห็นหรือแสดงทัศนะเกี่ยวกับกลุ่มของตนว่าเป็นอย่างไร

ทัศนะแบบเอ็กโซเทริก (Exoteric) เป็นทัศนะสำหรับคนวงนอก หมายถึง การที่คนในกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งแสดงความคิดเห็นหรือมีทัศนะเกี่ยวกับคนต่างกลุ่มว่าเป็นอย่างไร

ผลการศึกษา

การศึกษาศักยภาพของชาวไทยพวนที่มีต่อกลุ่มไทพวนด้วยกันเอง และทัศนะที่มีต่อคนต่างกลุ่ม ที่ปรากฏทั้งในวรรณกรรมนิทานมุขปาฐะ และวรรณกรรมนิทานลายลักษณ์ รวม 83 สำนวน มีทั้งการแสดงทัศนะในแง่บวก และในแง่ลบ ดังนี้

1. ทัศนะของชาวไทยพวนที่มีต่อกลุ่มของตนเอง

วรรณกรรมนิทานไทยพวนทุกสำนวน รวบรวมจากหมู่บ้านต่าง ๆ ในตำบลเกาะหวาย และตำบลหนองแสง อำเภอบางพลี จังหวัดนครนายก ซึ่งมีทั้งนิทานชาดก นิทานชีวิต นิทานตลก นิทานคำสอน และนิทานอธิบายเหตุ พบว่าวรรณกรรมนิทานไทยพวนหลายเรื่อง สะท้อนทัศนะของชาวไทยพวนที่มีต่อกลุ่มของตนเองและกลุ่มชนอื่น ๆ ซึ่งมีทั้งการแสดงทัศนะในแง่บวกและในแง่ลบด้านต่าง ๆ ดังนี้

1.1 การแสดงทัศนะต่อกลุ่มของตนเองในแง่บวก

การแสดงทัศนะของชาวไทยพวนส่วนใหญ่มักปรากฏในนิทานชาดก นิทานคำสอน และนิทานตลก ทัศนะส่วนใหญ่มักเกี่ยวกับวิถีปฏิบัติและการเคร่งครัดต่อหลักคำสอนในพุทธศาสนา การประพฤติปฏิบัติตนอยู่ในจารีต ประเพณี บรรทัดฐานของสังคม และความกตัญญูต่อเวทีย่อบรรพบุรุษ ดังนี้

1.1.1 ชาวไทยพวนเป็นผู้ยึดมั่นศรัทธาในหลักคำสอนพุทธศาสนา ขนบธรรมเนียมประเพณีไว้ได้เหนียวแน่นกว่ากลุ่มชนอื่น

ชาวไทยพวนในอดีตเป็นกลุ่มชนที่อพยพมาจากเวียงจันทน์ ในฐานะเชลยศึกจึงต้องดำรงชีวิตอยู่ในสังคมไทยท่ามกลางกลุ่มชนหลากหลายชาติพันธุ์ เช่น คนไทย คนจีน ลาวเวียง และไทยย้อย ตลอดระยะเวลาที่ดำรงชีวิตอยู่ในสังคมร่วมกันย่อมมีปฏิสัมพันธ์ และการผสมกลมกลืนทางด้านวัฒนธรรมกันตามนโยบายของรัฐ แต่ชาวไทยพวนก็ยังคงมีความมั่นคงในการยึดถือปฏิบัติและศรัทธาในพุทธศาสนา มากกว่ากลุ่มชาติพันธุ์อื่น ๆ ที่นับถือพุทธศาสนาเช่นเดียวกัน

ในสมัยก่อน ชาวไทยพวนในชุมชนต่าง ๆ ในอำเภอปากพลี จังหวัดนครนายก มีวัฒนธรรมการอ่านนิทานลายลักษณ์ในงานงานขึ้นเถื่อนดี บุญเข้าพรรษา และอยู่กรรม ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความนิยมและการแพร่หลายของนิทาน โดยเฉพาะนิทานชาดก ชาวไทยพวนเชื่อว่าตัวละครเอกในนิทานชาดก คือ พระโพธิสัตว์ จริยวัตรของพระโพธิสัตว์หรือตัวละครเอกในนิทานชาดก คือ แบบอย่างคุณงามความดีที่ชาวไทยพวนเชื่อถือและศรัทธา ดังเช่นตัวละครเอกในเรื่อง กาลเกด ท้าวแบ้ จันทปัดโชติ ท้าวสีทน นางแดงอ่อน ท้าวนกกระจอก จำปาสีตัน ขุนทึง และนางผมหอม ในทัศนะของชาวไทยพวนเชื่อว่านิทานชาดกและจริยวัตรของพระโพธิสัตว์เป็นเรื่องที่มีจริง ผู้ที่อ่านนิทานชาดกในงานบุญเข้าพรรษา คือ พระสงฆ์ ซึ่งเป็นผู้ที่ชาวบ้านเคารพศรัทธา และเชื่อฟัง อีกทั้งยังเชื่อว่านิทานชาดกคือ ธรรมะ วัฒนธรรม การอ่านหรือนำนิทานชาดกมาเทศน์ให้ชาวบ้านฟังนอกจากจะเป็นการถ่ายทอดวัฒนธรรมอันดีงามแล้ว ยังเป็นการปลูกฝังค่านิยม ทัศนคติและโลกทัศน์ด้านพุทธศาสนาที่ชาวไทยพวนยังยึดถือปฏิบัติด้วยความศรัทธา พิธีกรรมดังกล่าวเป็นกระบวนการที่กล่อมเกล่าและเน้นย้ำจิตสำนึกด้านพุทธศาสนาของชาวไทยพวนอย่างต่อเนื่อง จึงทำให้ชาวไทยพวนโดยทั่วไปเคร่งครัดในด้านการถือศีลฟังธรรม ทำบุญสร้างกุศลและประกอบพิธีกรรมทางพุทธศาสนาอยู่เป็นนิจ

ในนิทานเรื่องท้าวแบ้ ตอนที่ท้าวแบ้และนางทามาช่วยเหลือนางคำหยาด และเจ้าเมืองมิดิลลา ผู้จารได้แทรกวาทะให้ผู้อ่านย้าเตือนผู้ฟังทุกคนให้ตั้งมั่นในการทำบุญสร้างกุศล ทอดกฐิน เพื่อสะสมผลบุญไว้สำหรับชาติหน้าว่า

ฟังเยอเจ้าทั้งหลาย จำจ้อเอาทอนทั้งพ่อฮ้างทั้งหม้ายชุน
แดเนอ ใผผู้ทอนทอดไทยกันถิ่นอันประเสริฐดีเจ้าเอย บ่ทอนตกต่ำ
ค่อยใจโหดสามานเจ้าเอย เป็นแต่บุญหลังอยู่ชุกสง่ถึงพายหน้า... [6]

นอกจากนี้ ยังเน้นย้ำให้ชาวไทยพวนที่ฟังทุกคนหมั่นประกอบกิจทางพุทธศาสนาซึ่งเป็นการปลูกฝังและถ่ายทอดให้ลูกหลานได้จดจำและยังย้ำเตือนให้ทุกคนได้เห็นในคุณค่าของนิทานชาดก หรือธรรมะที่ทุกคนต้องเชื่อฟังและปฏิบัติตาม หากผู้ใดล่วงละเมิดข้อห้ามและไม่ปฏิบัติตามก็จะส่งผลให้ตนรกรกระเทวทองแดง ดังในนิทานเรื่องจันทปัดโชติกล่าวว่า

อันนี้ในธรรมแท้สัพพะบุญทรงเทศน์จึ่งแล้ว ใผอย่าประมาทแท้
ธรรมเจ้าบตีแล้ว จงให้ยำเกรงแท้ในธรรมเจ้าเทศน์จึ่งทอน อันว่าใผ
ผู้ประมาทแท้จักไฟไหม้แผ่นแดงแท้แล้ว [7]

1.1.2 ชาวไทยพวนเป็นคนใจบุญสุนทาน ประพฤติปฏิบัติตนอยู่ในศีลธรรมและเกรงกลัวบาป

คุณลักษณะดังกล่าวเป็นผลมาจากชาวไทยพวนเป็นผู้ยึดมั่นในพุทธศาสนาและยึดมั่นในขนบธรรมเนียม ประเพณีและวัฒนธรรมของตนเองไว้อย่างเหนียวแน่น ในวัฒนธรรมการอ่านนิทานไทยพวนในงานบุญและพิธีกรรมสำคัญ ๆ สืบต่อกันมาหลายชั่วอายุคนเป็นการเน้นย้ำในหลักศีลธรรม คุณธรรม ทำให้เกิดความเข้าใจตลอดจนการซาบซึ้งในเรื่องราวที่ได้ฟังอันเป็นแบบอย่างและเป็นรูปธรรม เช่น จริยวัตรของพระโพธิสัตว์ ผลบุญของผู้ประกอบคุณงามความดี ตลอดจนผู้ที่ได้รับผลกระทบเนื่องจากการทำความชั่ว ดังในนิทานเรื่องจันทปัดโชติกล่าวว่า

จงให้ทำบุญสร้างศีลทานผายแผ่ ทุกคำเข้าอย่าคร้านควรเพียรแม่
เนอ อันนิง ลูกหาก ทรงเมืองสร้างปูนป้อมตุ่มไพร ให้เจ้าคิดถี่แท้ใด
อาวก็ทำแม่เนอ มันจักเป็นกรรมเวรสืบไปเมื่อหน้า [7]

นอกจากการปลูกจิตสำนึกในด้านการสร้างกุศลผลบุญและให้เกรงกลัวบาปยึดมั่นในธรรมะคำสั่งสอนเพื่อกล่อมเกลাজิตใจอยู่เสมอแล้ว สภาพวิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่เป็นเคลียศีกสงครามจะต้องดำรงตนอยู่ใต้อำนาจการปกครองของเจ้านายฝ่ายไทย ด้วยชาวไทยพวนเป็นผู้ยึดมั่นในหลักคำสอนของพุทธศาสนายิ่ง ส่งผลให้ชาวไทยพวนมีบุคลิกลักษณะเป็นคนเคร่งครัดในศีลธรรม สุภาพ รักความสงบและมีความสามัคคีกันในกลุ่ม

ความซาบซึ้งในเรื่องราวจากนิทานชาดกย่อมส่งผลต่อบุคลิกภาพของคนลาว (ไทยพวน) ให้มีความอ่อนน้อมถ่อมตน วานอนสอนง่าย รักความสงบและมีความเพียร อดทน ต่อความทุกข์ยาก การกตขื่ออย่างสูง เพราะบุคลิกดังกล่าว มีคำอธิบายอย่างชัดเจนในชาดก ดังพฤติกรรมของพระพุทธเจ้าที่ก่อนจะตรัสรู้ก็ต้องผ่านการเวียนว่ายตายเกิด และวิบากกรรม ต่าง ๆ จนนับครั้งไม่ถ้วน เช่นเดียวกับความทุกข์ยากและความลำบากของชาวไทยพวนในฐานะเชลย ในฐานะคนกลุ่มน้อยจึงเป็นสิ่งที่คนลาว (ไทยพวน) ยอมรับได้ ทนได้ อธิบายได้ด้วยภูมิปัญญาของชาวบ้าน ที่สอดคล้องกับความทุกข์ยากที่พระพุทธเจ้าทรงทนบำเพ็ญเพียร บารมีต่าง ๆ มาแล้ว ในทัศนะของผู้ที่เข้าใจในคำสอนของธรรมะ ความทุกข์ยากจึงเป็นส่วนหนึ่งของชีวิต เป็นเพื่อนที่เกิดมาพร้อมกับมนุษย์ ความทุกข์จะระงับได้ด้วยการใส่ใจในการทำบุญทำทาน ฟังเทศน์ เพื่อกล่อมเกล่าจิตใจให้สงบ และทนต่อเป็นจริงในโลกได้ [8]

1.1.3 ชาวไทยพวนเป็นผู้ที่ยึดมั่นในความกตัญญูต่อบุพการีของตนอย่างยิ่ง

ชาวไทยพวนใช้นิทานชาดกและนิทานคำสอน บอกเล่าเพื่อปลูกฝังค่านิยม ความกตัญญูสืบต่อกันมาแต่โบราณ ชาวไทยพวนประทับใจและชื่นชมในจริยวัตรและความกตัญญูทวทวทวของพระโพธิสัตว์อย่างยิ่ง โดยเฉพาะเรื่องจันทปัดโชติ ต้นฉบับลายลักษณ์ที่ได้นำมาอ่านในงานบุญประเพณีและพิธีกรรมต่าง ๆ ซ้ำแล้วซ้ำเล่า ทั้งนี้ เพื่อเป็นการกระตุ้นย้ำเตือนให้เห็นคุณธรรมและปลูกจิตสำนึกให้ฝึกฝนด้านความกตัญญูต่อบุพการีของตน ความเลื่อมใสศรัทธาในพระจริยวัตรของพระโพธิสัตว์เป็นกลไกสำคัญที่ย้ำเตือนให้ลูกหลานชาวไทยพวนยึดถือประเพณีและปฏิบัติตาม ดังในนิทานเรื่องจันทปัดโชติ กล่าวถึงท้าวจันทปัดโชติ แสดงความกตัญญูต่อมารดาโดยการสละชีวิตของตนให้ยักยกินหัวใจ เพื่อแลกกับชีวิตของมารดาของตน ดังความว่า

อันว่าคุณพ่อแม่นี้หนักเลิงธรณีแท่นา ควรกูเอาตนไปเปลี่ยนเอาจึง
แท้...พระแผ่นดินล้ำบุญกว้างบ่กลัวแท้แล้ว เลยเอาตนเข้าไปในหา
แม่...ข้าจักตายต่างเจ้ามาตาพระแม่จึงแล้ว ตายจากเจ้าปางนี้
เปลี่ยนเอาแม่เอย อันว่าชีวิตนี้ลูกหากขอตายต่างแม่เอย เลิงว่าลูก
หากตายจากเจ้าปางนี้ จงอยู่ดีแม่เอย อย่าได้มีพโยตต้องอันตรายบัง
เบียด... [7]

ในเรื่องท้าวแบ เมื่อท้าวแบได้ครองเมืองแล้วก็ไม่เคยลืมนายสำเภาและยาจำสวนที่เคยให้ความช่วยเหลือและเลี้ยงตนมา จึงให้เสนาไปตามหานายสำเภาและยาจำสวนแล้วรับมา

เลี้ยงดูอย่างมีความสุข ซึ่งแสดงถึงความกตัญญูต่อเวทีของท้าวแบ้ที่มีต่อผู้มีพระคุณ ความว่า

อันว่าเทวีเจ้าทั้งสองนางนาต เทียมพ่างข้างบาท้าวอยู่เย็น เจ้า
ก็อยู่ชอบแท้ทศราชครองธรรม...เจ้าก็ทรงอยู่สร้างเสวยราชทุมมา
พอประมาณสามขวบปีมา เจ้าก็คิดถึงไทยโอยะโกตนยา บากก็คิดบ
แล้วนำเท้าตน อันว่าบุญคุณเจ้าจำสวนมีมากจึงแล้ว ยามทุกขีไร
มีแต่โอยะโกแท้นา...อันว่าบิดตาเจ้านายสะเพาตนพอกี้ดี เจ้าก็หาก
ทุกขหื่นจ้านาแท้แต่หลังแท้นา บัดนี้จักใช้ดุ้งต้นขอยาโอยะโก เขา
มาเป็นมาตาอยู่หน้าเพื่อนเลี้ยง ทั้งบิดตาเจ้านายสะเพาตนพอกี้ดี ให้
เอามาพราพร้อมเพียรเลี้ยงพราทั้ง... [6]

คุณลักษณะนิสัยความกตัญญูของชาวไทยพวนเกิดจากการปลูกฝังค่านิยม
โดยใช้นิทานชาดกเป็นเครื่องชี้แนะ ขณะเดียวกันโครงสร้างทางสังคมของชาวไทยพวนก็มี
ความผูกพันกันอย่างใกล้ชิดอยู่แล้ว ครอบครัวไทยพวนจะอาศัยอยู่ร่วมกันทั้งพ่อแม่ลูกและ
ปู่ย่าตายาย ซึ่งเป็นครอบครัวที่อบอุ่น จึงส่งผลให้ชาวไทยพวนมีค่านิยมด้านความกตัญญูที่
โดดเด่น คุณลักษณะดังกล่าว ชาวไทยพวนได้ให้ความเห็นว่า “คนพวนจะสอนลูกสอนหลาน
เสมอว่าให้รักญาติพี่น้องและความกตัญญูต่อบิดามารดาและผู้มีพระคุณ จะต้องเลี้ยงดูพ่อ
แม่ปู่ย่าตายาย ใครเป็นผู้มีความกตัญญูก็จะประสบแต่ความสุขความเจริญ”

1.1.4 ชาวไทยพวนจะนิยมยกย่องผู้ที่มีความรู้และมีการศึกษา

ชาวไทยพวนจะให้การยกย่องต่อผู้ที่มีการศึกษาหรือรับราชการ สังคมไทย
พวนเป็นสังคมเกษตรกรรมมีการประกอบอาชีพทำไร่ทำนามาแต่โบราณ มีความอดทน
ตรากตรำงานหนักโดยมิได้ย่อท้อ ในยุคสมัยที่ยังเป็นเชลยศึกในฐานะเลกลาวกองส่วยและ
มีหน้าที่ทำส่วยส่งให้รัฐเป็นรายปี [2] ชาวไทยพวนจะต้องปลูกข้าว ทำการเกษตรเพื่อส่งส่วย
ให้แก่ส่วนกลางตลอดทั้งปี ต้องกรำงานหนักด้วยความยากลำบาก ภายใต้อำนาจของเจ้า
เมืองกรมการที่ดูแลรับผิดชอบ ผู้มีอำนาจที่ชาวไทยพวนเรียกว่า “เจ้านาย” เป็นมูลนายที่มี
สภาพชีวิตที่แตกต่างไปจากตน ในช่วงสมัยรัชกาลที่ 3 ถึงรัชกาลที่ 5 สภาพสังคมและการ
ปกครองของรัฐที่ปฏิบัติต่อไพร่ลาวเริ่มมีการผ่อนปรนและเปลี่ยนแปลงไปตามนโยบายของ
รัฐจนได้รับอิสรภาพเช่นเดียวกับไพร่ไทย ชาวไทยพวนเริ่มที่จะส่งเสริมให้ลูกหลานได้เล่า
เรียนหนังสือ เพราะชาวไทยพวนเห็นว่าการมีความรู้ มีการศึกษาสามารถรับราชการได้ ซึ่ง
มีนัย หมายถึง การเลื่อนฐานะทางสังคมได้ประการหนึ่งด้วย

ค่านิยมด้านการศึกษาเป็นสิ่งที่มีการปลูกฝัง สืบทอดกันมาแต่อดีต เพราะการศึกษาเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยลดช่องว่างทางสังคม ทำให้ทั้งชาวไทยพวนมีความเสมอภาคทัดเทียมชาวไทยที่มีอาชีพรับราชการโดยทั่วไป

ในนิทานตลกหลายเรื่อง เช่น เรื่องบักเซียงเมี่ยง หรือที่ชาวไทยเรียกว่า ศรีธนญชัย แม้เนื้อเรื่องจะแสดงความตลกขบขัน แต่ผู้เล่าจะเล่าด้วยน้ำเสียงที่ชื่นชมความสามารถ ความเฉลียวฉลาดของตัวละครเอก ผู้เล่ามักชื่นชมว่า “บักเซียงเมี่ยงเป็นผู้ปัญญาดี”

1.1.5 ชาวไทยพวนเป็นคนมองโลกในแง่ดี มีอารมณขบขัน

ในวิถีชีวิตดั้งเดิม ชาวไทยพวนถือเป็นชนกลุ่มน้อยในสังคมไทย ดำรงวิถีชีวิตอยู่ในเขตพื้นที่ที่รัฐบาลไทยกำหนดให้ ย่อมมีความกดดันและมีความคับข้องใจอยู่บ้าง นิทานตลกคือเรื่องเล่าที่ช่วยผ่อนคลายอารมณ์ได้เป็นอย่างดี ชาวไทยพวนเป็นกลุ่มชนที่รักสงบ มีความสามัคคีกันในกลุ่ม ในขณะที่การงานบุญต่าง ๆ มักไปช่วยเหลือกัน ร่วมแรงร่วมใจกัน งานบุญสำคัญเสมือนเป็นพื้นที่พบปะสังสรรค์ สนุกสนานเฮฮาด้วยกัน และนิยมนำนิทานตลก หรือนิทานก้อม หรือนิทานมุขตลก สั้น ๆ มาเล่าสู่กันอย่างสนุกสนานเฮฮา นิทานตลกทางเพศที่หยาบโลนและนิทานมุขตลกไม่หยาบโลนที่นำมาเล่าสู่กันฟังย่อมสะท้อนถึงบุคลิกลักษณะนิสัยของผู้เล่าหรือชาวไทยพวนว่าเป็นกลุ่มชนที่มีอารมณ์ขบขัน ชอบสนุกสนาน ผู้วิจัยพบว่านิทานมุขปาฐะทั้ง 80 สำนวนเป็นนิทานตลกจำนวน 45 สำนวน เป็นมุขตลกเกี่ยวกับทางเพศ ที่เล่าถึงพฤติกรรมระหว่างที่เหยียบ กับน้องเมีย ตาเถรกับยายซี และมุขตลกไม่หยาบโลน เล่าถึงพฤติกรรมของพ่อตากับลูกเขย พระกับเณร เป็นต้น

1.2. ทักษะคติของชาวไทยพวนที่มีทัศนคติต่อกลุ่มตนเองในแง่ลบ

การแสดงทัศนคติต่อกลุ่มของตนเองในแง่ลบมีปรากฏไม่มากนักและเป็นการแสดงทัศนคติที่ไม่รุนแรงนัก ส่วนใหญ่เป็นเรื่องเกี่ยวกับการประพฤติปฏิบัติตนนอกจารีตประเพณีและการวางตัวไม่เหมาะสมกับบรรทัดฐานของสังคม ดังนี้

1.2.1 คนไทยพวนมักจะมีอคติและรังเกียจผู้ที่ประพฤติปฏิบัติตนนอกจารีตประเพณีหรือไม่เคารพกฎเกณฑ์ของกลุ่มตน

ชาวไทยพวนเป็นกลุ่มที่เคร่งครัดในขนบธรรมเนียม ประเพณีและวัฒนธรรม ชาย-หญิงจะอยู่ร่วมกันเป็นสามีภรรยาจะต้องปฏิบัติถูกต้องตามประเพณี โดยมีการสืบทอดงานกันอย่างถูกต้อง ในนิทานเรื่องกาละเกด เมื่อท้าวกาละเกดลักลอบได้เสียกับนางมะลิจันทร์ ถือว่าปฏิบัติตนผิดจารีตประเพณีอย่างมาก ท้าวพิมลผู้เป็นบิดาของนางมะลิจันทร์โกรธแค้นมากจึงสั่งให้ท้าวแสนเมืองฆ่าท้าวกาละเกดจนตาย ดังความว่า

เมื่อนั้น ราชเจ้าพาทีด้านตอบ มันจักมักใครได้มาด้านกล่าว
โสมชอบแล้ว เสาบขึ้นขอชีวานางปอง ปลุกตามแต่เค้าโบราณแท้
สืบมา ท่านเอ๋ย เสาจักปุนแปงให้สองเข้าอยู่แต่งเมืองแล้ว เมือง
และบ้านชีวานให้พึ่งปองดอกนา อันนี้มันหากมาลัทธิโหวหารนาชม
เฮาพี่ เฮาหากเป็นท่านท้าวเมืองกว้างบ่ยาวลือ... [9]

เมื่อกาละเกิดตายแล้ว นางมะลิจันทร์ก็เศร้าโศกเสียใจมาก ฝากอศพของ
ท้าวกาละเกิด ร้องไห้เสียใจไม่ยอมให้ทหารนำเอาไปเผา ท้าวพิมลโกรธและรู้สึกอับอายมาก
ที่นางมะลิจันทร์ทำให้เสื่อมเสียวงศ์ตระกูล ดังความว่า

อันว่านางคานน้อยหวงผิคุ้มกอด นางก็จับไม้ค้อนตีข้าไล่หนี
พระเอ๋ย เมื่อนั้น ราชาท้าวพระยาหลวงกริ้วโกรธ มันจึงหวงเฝ้าผิไว้
บ่อนใดนั้นเด ูกักไปฟันเยียนตอมกัน ให้มันชวงก่อใจแท้แล้ว ก็บ่
ไว้อายหน้าชาลือแค้น... [9]

ในทัศนะของชาวไทยพวน ครอบครัวของชาวไทยพวนต้องเป็นครอบครัว
แบบผัวเดียวเมียเดียวหรือผู้หญิงที่แต่งงาน 2 ครั้งจะถูกตำหนิ และตั้งข้อรังเกียจว่าเป็น
ผู้หญิงไม่ดี ในนิทานเรื่องกาละเกิด กล่าวว่า เกิดเป็นผู้หญิงจะต้องมีผัวเดียว ถ้ามี 2 ผัว
จะเป็นเรื่องอับอายและเป็นที่ติฉินนินทาของคนทั่วไป ความว่า

แต่นั้น นางกษัตริย์ไทขานบาตด้านตอบพี่เอ๋ย น้องนี้เป็นชาติ
เชื้อกล้าของเพื่อนพระเอ๋ย น้องบ่หอนมีผัวสองโลกชิลือเมื่อหน้า
ชาติที่เป็นหญิงมีแต่ผัวเดียวนั้นแล้ว บ่หอนมีสองย่านอายลือล้า... [9]

วรรณกรรมนิทานไทยพวนหลายเรื่องสะท้อนทัศนคติของชาวไทยพวนด้าน
ค่านิยมผัวเดียวเมียเดียวไว้ชัดเจน และเป็นสิ่งที่ชาวไทยพวนยึดถือและปฏิบัติสืบต่อกันมา
ในสังคมของตน ไม่ว่าจะเป็นหญิงหรือชายต่างต้องประพฤติปฏิบัติอยู่ในจารีตประเพณี ชาว
ไทยพวนกล่าวว่า “ผู้หญิงมีลูกก่อนแต่งคงยังอาย ชาวบ้านแข่งเคาะทอง บ่มีผะอิชีปอง
ต้องนำชูคนจั่งฮักซารธรรมเนียมนี้ไว้สืบมา”

1.2.2 ชาวไทยพวนมักมีอคติต่อกลุ่มแม่หม้ายแม่ร้าง

วรรณกรรมนิทานไทยพวนหลายเรื่องสะท้อนทัศนคติของชาวไทยพวนที่มี

ต่อกลุ่มแม่หม้ายแม่ร้างในแง่ลบ ผู้หญิงหม้ายและผู้หญิงที่ถูกสามีทอดทิ้งมักจะถูกประณามว่าเป็นผู้หญิงไม่ดี และมักจะถูกนำมากล่าวถึงในทำนองเสียหายเกี่ยวกับเรื่องเพศเสมอ ๆ ดังในนิทานเรื่องจันทปัดโชติ กลุ่มแม่หม้ายแม่ร้างที่ผัวทิ้ง เมื่อได้โอกาสไปเที่ยวก็ลักลอบได้เสียกับผู้ชาย ความว่า

กับทั้งหญิงหม้ายร้างผัวปะวางเสียก็มี จงให้พากันไปสู่ไพร
สวนกว้าง กับทั้งบ่าวพ่อฮ้างให้ไปพร้อมหมู่สาว สูงไปสนุกหลั่น
ไพรสวนอุทยาน ผูกหมู่เฒ่าแก่นั้นตามทอนแต่จีไป...แต่นั้น หญิง
หม้ายร้างผัวปะวางเสีย เขาก็เปี่ยเยื่อเห็ดแดงดีตาไว้ ว่าจักไปชม
สวนชายโถงในป่า หลอนว่าบุญหลอนคลาดได้ชายน้อยกลม ๆ
ปู้... [9]

ในสภาพสังคมไทยพวนซึ่งเคร่งครัดวัฒนธรรม แม่หม้ายแม่ร้างก็ต้องพึงระมัดระวังตัวเองเพื่อไม่ให้ตนเสื่อมเสียและกลายเป็นที่ติฉินนินทาของผู้อื่น ในนิทานเรื่องจันทปัดโชติ ผู้จารได้แสดงทัศนะ เป็นคติเตือนใจบรรดาแม่หม้ายแม่ร้างให้ประพฤติตนอยู่ในจารีตประเพณี ความว่า

กับทั้งฝูงหม้ายร้างพึงแล้วให้จ้อจำเจ้าเอย อย่าได้เห็นแต่ข้า
ตานั้นเห็ดชายน้องเอย จงให้พากันฟังชุนคนจำไว้ บุญจึงค้าโดยได้
ดังคะนิงแท้แล้ว... [7]

1.2.3 ชาวไทยพวนเป็นคนซื่อ มองโลกในแง่ดีจนบางครั้งรู้ไม่เท่าทันคน

บุคลิกลักษณะดังกล่าวถือเป็นข้อด้อยของชาวไทยพวนที่ต่างจากกลุ่มคนไทยและคนจีนที่อาศัยอยู่ในชุมชนใกล้เคียงกัน ความซื่อและรู้ไม่เท่าทันคน โดยเฉพาะคนแก่ที่ไม่ได้เรียนหนังสือ มักจะกระทำอะไรเป็น ๆ เป็นที่ขบขันแก่ผู้เล่าและผู้ฟัง และมักถูกนำมาเล่าในนิทานตลกเพื่อความสนุกสนาน เช่น ในเรื่อง คนพวนโบราณ เล่าว่า “คนแก่โบราณसानพ้อมใส่ข้าวซึ่งใบใหญ่มากจะต้องลงไปนั่งด้านในของพ้อมแล้วसानไปใกล้จะเสร็จพ้อมมีขนาดใหญ่ท่วมหัวของตน จะออกจากพ้อมก็ออกไม่ได้ไม่รู้จะอย่างไรจึงแสร์غامเด็ก ๆ ว่า ตัวข้าจะออกจากพ้อมได้อย่างไร เด็ก ๆ ก็ตอบว่า ตาก็ตะแคงพ้อมแล้วออกมาสิ คนसानพ้อมจึงคิดได้และตะแคงพ้อมแล้วคลานออกมาจากพ้อมได้”

ในเรื่องเง็กซื้อหมู เง็กมาถามซื้อหมูกับคนพวนและให้ราคาตัวละ 12 บาท คนพวนไม่เข้าใจค่าของเงิน 12 บาท จึงบอกไม่ขายจะขายในราคา 3 ตำลึง คนพวนไม่รู้

หนังสือจึงไม่รู้ค่าของเงิน 12 บาท เท่ากับ 3 ตำลึง พุดไม่เข้าใจกัน เถียงกันอยู่นานกว่าจะเข้าใจและขายไปในราคา 12 บาท ความว่า

ในสมัยก่อนคนพวนพุดไทยไม่เป็น มีหนุ่มไทยมาชอบก็คุยกันไม่รู้เรื่อง คนจีนฉลาดเก่ง ทางค้าขาย มาซื้อหมูคนพวนให้ราคา 12 บาท คนพวนไม่ขาย จะขายในราคา 3 ตำลึง คนจีนถามว่า “ยาย 12 บาทขายไหม” คนพวนตอบว่า “ป้าได้ 3 ตำลึงช้อยก็ขายแล้ว” คนจีนไม่รู้ว่ 3 ตำลึงเท่ากับ 12 บาท คนพวนก็ไม่รู้ว่ 12 บาท เท่ากับ 3 ตำลึง เถียงกันอยู่นั่นแหละ มือใหม่ก็มาอึกก็เถียงกันอีกกว่าจะขายได้ก็นานเลย

จะเห็นว่าการแสดงทัศนคติต่อกลุ่มของตัวเองในแง่ลบ ส่วนมากจะเป็นเรื่องของการประหลาดปฏิบัติตนนอกจารีตประเพณี และความรู้หนังสือที่นำมาซึ่งความเป็นรู้ไม่เท่าทันคนอื่น ๆ ซึ่งถือว่าเป็นเรื่องที่ไม่รุนแรง และปรากฏอยู่น้อย เพราะโดยธรรมชาติของคนมักจะแสดงทัศนคติต่อกลุ่มของตนเองในแง่บวกมากกว่าแง่ลบ

2. ทัศนคติของชาวไทยพวนที่มีต่อกลุ่มคนอื่น

การแสดงทัศนคติต่อกลุ่มคนอื่น ๆ ของชาวไทยพวนส่วนใหญ่สะท้อนทัศนคติที่มีต่อกลุ่มชนที่มีปฏิสัมพันธ์กันในบริบททางสังคมหรือกลุ่มชนที่อยู่ใกล้เคียงกัน ได้แก่ กลุ่มคนไทย คนจีน และลาวเวียง การแสดงทัศนคติดังกล่าวมีทั้งทัศนคติแง่บวกและแง่ลบ ดังนี้

2.1 การแสดงทัศนคติต่อกลุ่มคนอื่นในแง่บวก

การแสดงทัศนคติต่อกลุ่มคนอื่นในแง่บวกที่ปรากฏในวรรณกรรมนิทานไทยพวนส่วนใหญ่ชาวไทยพวนจะนิยมชมชอบคนจีน เพราะเห็นว่าคนจีนค้าขายเก่ง ขยัน และอดทน มีวรรณกรรมนิทานไทยพวนหลายเรื่องที่สะท้อนทัศนคติของชาวไทยพวนที่มีต่อคนจีนในแง่บวก เช่น เรื่องเจ๊กฮอกกับเจ๊กโก เจ๊กฮอกเป็นคนจีนที่อพยพมาจากเมืองจีน ขยันทำมาหากิน มีไม้คานกับกระบุง 2 ใบ หาบของขายด้วยความอดทนจึงมีเงินทองมากมายร่ำรวย

ในเรื่องเจ๊กฮอกซื้อหมู สะท้อนให้เห็นว่าคนจีนนิยมอาชีพค้าขาย ขยันอดทน คนจีนมีบุคลิกลักษณะที่ไม่เหมือนกลุ่มคนอื่น ๆ เก่งทางการค้าขายสามารถสร้างเนื้อสร้างตัวตั้งหลักปักฐานได้รวดเร็วและมั่นคง คุณลักษณะดังกล่าวชาวไทยพวนจึงนิยมชมชอบ ชาวไทยพวนบางชุมชนนิยมให้ลูกสาวแต่งงานกับคนจีนมากกว่าคนไทย ชาวไทยพวนได้แสดงทัศนคติของ

ตนว่า “คนพวนชอบแต่งงานกับคนจีน เพราะคนจีนขยัน แม้จะสูงอายุก็แต่งงานด้วย คนจีนที่มาอยู่เมืองไทยสมัยก่อนไม่มีกรรมสิทธิ์ที่ดิน ก็เข้ามาเช่าที่ทำกิน และต่อมาก็แต่งงานกับคนพวน”

2.2 การแสดงทัศนะต่อกลุ่มชนอื่นในแง่ลบ

การแสดงทัศนะต่อกลุ่มชนอื่นในแง่ลบส่วนมากเป็นการแสดงทัศนะต่อกลุ่มคนไทย เพราะเป็นกลุ่มชนที่มีปฏิสัมพันธ์กันมายาวนานตั้งแต่สมัยที่ชาวไทยพวนอพยพมาแต่อดีต และยังแสดงทัศนะต่อกลุ่มชนอื่นที่คิดว่าไม่เคร่งครัดในขนบธรรมเนียมประเพณีและด้อยกว่าตน ดังนี้

2.2.1 ชาวไทยพวนแสดงทัศนะว่าคนไทยเป็นคนหยิบบโหย่งเจ้ายศเจ้าอย่าง เจ้าชู้ ไม่ชอบทำงานหนัก ชอบเป็นนาย ข้าราชการและทหารตำรวจ

ในสภาพสังคมในอดีตกลุ่มคนไทยถือเป็นกลุ่มชนที่มีสถานภาพเหนือกว่าชาวไทยพวน เนื่องจากชาวไทยพวนเคยเป็นเชลยศึกมาก่อนและยังอยู่ใต้การปกครองของชาวไทยอีกด้วย ดังนั้น กลุ่มคนไทยบางกลุ่มมักจะดูถูกเหยียดหยามเอารัดเอาเปรียบ กดขี่ ช่มเหงชาวไทยพวน เรื่องราวและเหตุการณ์ในอดีตที่ถูกถ่ายทอดเล่าสู่กันฟังมาแต่บรรพบุรุษ จึงทำให้ชาวไทยพวนมีทัศนคติไม่ดีต่อกลุ่มคนไทย และมักมีนิทานที่สะท้อนทัศนะของชาวไทยพวนที่มีต่อกลุ่มคนไทยในแง่ลบเสมอ ๆ ดังในเรื่อง แจ็กชกแจ็กโก กล่าวถึงคนไทยว่า

คนไทยนี้มันหยิบบโหย่ง เป็นคนเจ้ายศเจ้าอย่าง เจ้าชู้ งานหนัก
ไม่เอาเบาไม่สู้ ชอบเป็นเจ้าใหญ่่นายคน...คนไทยชื้อเกียจงานขุดดิน
ฟันไม้ไม่เอาหрок ชอบเป็นนาย ชอบเป็นข้าราชการ...เงินไม่มีพอ
กิน ผู้สาวบ้านคลองคล้านิยมเอาผัวเจ้านาย

ในเรื่องไทยปากพลี สะท้อนทัศนะชาวไทยพวนที่เห็นว่าคนไทยชอบเอารัดเอาเปรียบชาวไทยพวน ชาวไทยพวนก็กลัวคนไทยไม่กล้าสู้และได้ตอบคนไทยในทางพหุติกรรม จึงมีเรื่องเล่าเพื่อแสดงให้เห็นว่า ชาวไทยพวนฉลาดสามารถหลอกคนไทยได้ ความเป็นว่า

คนพวนมาอยู่นี้ก็ทำไร่ไถนา เลี้ยงควาย เลี้ยงไก่ก็กลัวคนไทย ไป
ทางไหนก็กลัวเขา มีควายมันก็มาลัก มีวัวเขาก็ลัก ฟันผู้เฒ่าตายาย...
จักตอกเหลาห้วยฟันเป็นเชือก ยายก็ฟันปอด้าย คนไทยก็ขึ้นมา
จะลักควายตายายนั่นแหละ สองตายายก็กลัวคนไทย ไม่กล้าออกไป
ไปตามควายของตนคืน กลางคืนต่อมาเขาก็มาอีก ตายายก็ฟันเชือก

คนไทยก็ถามว่าตาทำอะไร ตาก็ตอบว่า จะบิได้คนสักหน่อย
เมื่อคืนมีคนมาลักควาย จะบิได้มันให้ตายเลย คนไทยละกลัว
คราวนี้ไม่กล้ามาลักควายตายอีก

คนไทยเป็นคนฉลาดแกมโกง ให้ความสำคัญกับพวกพ้องของตนมากกว่ากลุ่มคนอื่น
ดังในเรื่องเจ๊กกับไทย เล่าว่าคนไทยตัดสินคดีความเข้าข้างคนไทยด้วยกันและหลอกคนจีน
ความว่า

เจ๊กกับคนไทยไม่ถูกกัน คนไทยจึงใช้ก้อนหินขว้างบ้านคนจีน
คนจีนจึงไปฟ้องผู้ใหญ่บ้านซึ่งเป็นคนไทย และให้ตัดสินคดีความ
ผู้ใหญ่บ้านเข้าข้างคนไทยด้วยกัน ก็นำหนังสือการตัดสินมาอ่านให้
คนจีนฟัง บอกว่า “คนไทยขว้างปาบ้านคนจีนไม่ผิด แต่คนจีนขว้าง
ปาบ้านคนไทยผิดผีไทย ซึ่งความเป็นจริงในกระดาดหามีข้อความ
อะไร แต่คนไทยหลอกคนจีนเพราะคนจีนอ่านหนังสือไทยไม่ออก
คนจีนเลยแพ้ความคนไทย

2.2.2 ชาวไทยพวนแสดงทัศนคติในแง่ลบต่อกลุ่มชนอื่น ๆ ที่คิดว่าด้อยกว่าตน

ในเขตอำเภอปากพลีมีทั้งชุมชนชาวไทย ไทยพวน ลาวเวียง และกลุ่มคนจีน
กลุ่มชนที่ถูกมองในแง่ลบส่วนใหญ่เป็นกลุ่มที่ไม่เคร่งครัดในจารีตประเพณี หรือมี
บุคลิกลักษณะนิสัยที่แตกต่างไปจากกลุ่มของตน โดยเฉพาะกลุ่มคนลาวที่ถูกกวาดต้อนมา
แต่อดีตเหมือนกัน เช่น ลาวเวียง ไทยย้อ ชาวไทยพวน มักแสดงทัศนคติว่าลาวเวียงและไทย
ย้อเป็นกลุ่มชนที่ด้อยกว่าตน ดังในเรื่องลาวตาขาว(ลาวเวียง) ชาวไทยพวนแสดงทัศนคติว่า
ลาวเวียงจะไม่ฉลาด ซึ่งต่างจากกลุ่มของตนที่มีสถานภาพสูงกว่า เพราะเชื่อว่าตนสืบเชื้อสาย
มาจากตระกูลเจ้าเมืองพวน เนื้อเรื่องเล่าว่า

ลาวตาขาวเป็นคนไม่มีปัญญา คนโง่ ทำแต่งานอย่างเดียว
เที่ยวขูดตอไม้ตอไร ไปนอนไหนก็นอนได้ พวกนี้ไม่เลือก ทำกระต๋อม
นอนอยู่กลางไร่กลางนา ไม่มีกระดานใช้ซักฟากปูนอน พวกนี้เป็นคน
ลาว เทียบรับจ้างทำงาน คนพวนชอบด่าว่า ไ้อลาวตาขาว คนพวน
ดูถูกคนเป็น...คนพวกนี้นั้นดันตระกูลเป็นเจ้าเมืองพวนนะ...

การแสดงทัศนะในแง่ลบต่อคนต่างกลุ่มนั้น ชาวไทยพวนแสดงทัศนะในแง่ลบต่อกลุ่มคนไทยมากกว่ากลุ่มชนอื่น ๆ เนื่องมาจากในอดีตจะได้รับความกดดัน กดขี่ข่มเหงและถูกเอารัดเอาเปรียบจากกลุ่มคนไทยอยู่เสมอ ๆ ส่วนกลุ่มอื่นเป็นกลุ่มคนลาวเวียงที่อาจจะอพยพมาภายหลัง มักจะถูกเหยียดหยามว่ามีสถานภาพต่ำต้อยกว่าพวกของตน

บุคลิกลักษณะและอุปนิสัย

นิทานไทยพวนสะท้อนทัศนะของชาวไทยพวนที่มีต่อกลุ่มของตนเองและคนต่างกลุ่มหรือกลุ่มอื่น ซึ่งมีทั้งการแสดงทัศนะในแง่บวกและในแง่ลบ การแสดงทัศนะต่อกลุ่มของตนเองในแง่บวกส่วนใหญ่เป็นการแสดงทัศนะด้านการเคร่งครัดในพุทธศาสนา ขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรม ความกตัญญูกตเวทีและการยึดมั่นในค่านิยมและบรรทัดฐานทางสังคม คุณลักษณะดังกล่าวเป็นผลมาจากการเคร่งครัดในพุทธศาสนาและการดำรงตนอยู่ในศีลธรรมของชาวไทยพวนเอง ลักษณะดังกล่าวยังทำให้ชาวไทยพวนโดยทั่วไปเป็นผู้ที่มีจิตใจโอบอ้อมอารี สุภาพอ่อนน้อมถ่อมตน ดำเนินวิถีชีวิตเรียบง่าย ไม่ฟุ้งเฟ้อ รักสงบและมีความสามัคคีในกลุ่มของตนอย่างยิ่ง การแสดงทัศนะในแง่ลบต่อกลุ่มของตนเองมีไม่มากนักซึ่งเป็นเรื่องของการประพฤติดิปฏิบัติตนนอกจารีตประเพณี ซึ่งการมองกลุ่มของตนเองในด้านลบมีปรากฏในนิทานไทยพวนไม่มากนัก อาจจะเป็นเพราะการประพฤติดิปฏิบัติตนอยู่ในศีลธรรมอย่างเคร่งครัด จึงทำให้การดำเนินวิถีชีวิตไม่มีข้อผิดพลาดและเกิดความเสื่อมเสีย บุคลิกลักษณะของชาวไทยพวนที่มักพบบ่อย ๆ ในนิทานชาดก คือ ความซื่อรู้ไม่เท่าทันคน และความโง่ ส่วนทัศนะที่มีต่อกลุ่มชนอื่น ๆ ก็เช่นเดียวกัน มีทั้งการแสดงทัศนะในแง่บวกและแง่ลบ การแสดงทัศนะในแง่บวกส่วนใหญ่ชาวไทยพวนจะนิยมชมชอบคนจีนในด้านความขยัน อดทน เก่งในด้านการค้าขาย ส่วนการแสดงทัศนะในแง่ลบจะเห็นว่าคนไทยเป็นคนหยาบโหยังเจ้าชู้เจ้าอย่าง เจ้าชู้ ไม่ชอบทำงานแบกหาม ชอบทำตัวเป็นเจ้านาย อีกทั้งยังเอารัดเอาเปรียบชาวไทยพวนสารพัด นอกจากนี้ชาวไทยพวนยังแสดงทัศนะต่อคนลาวเวียงว่าเป็นลาวที่มีสถานภาพต่ำกว่าตน ซึ่งเป็นกลุ่มชนที่สืบเชื้อสายมาจากเจ้าเมืองพวน

การแสดงทัศนะต่อกลุ่มตนเองและกลุ่มอื่น ทั้งในแง่บวกและในแง่ลบดังกล่าวเป็นการศึกษาทัศนะที่สะท้อนจากวรรณกรรมนิทานไทยพวน ซึ่งเล่าสืบทอดกันมาในช่วงระยะเวลาหนึ่ง การนำวรรณกรรมนิทานดังกล่าวมาศึกษาจะทำให้เข้าใจทัศนะมุมมองของชาวไทยพวน

ได้เฉพาะในมิติหรือช่วงเวลาหนึ่งเท่านั้น การศึกษาวิเคราะห์จากวรรณกรรมนิทานก็มีข้อจำกัดหลายประการด้านความชัดเจนของข้อมูล ซึ่งอาจจะแตกต่างไปจากวิธีการศึกษาในทางมานุษยวิทยา ที่ต้องสัมภาษณ์ สอบถามความคิดเห็นจากปากผู้ให้สัมภาษณ์โดยตรง ซึ่งเป็นการแสดงทัศนะโดยตรง อย่างไรก็ตาม บทความนี้ผู้เขียนเห็นว่าเป็นการประยุกต์ใช้กรอบแนวคิดกับข้อมูลทางคติชน ซึ่งเป็นวิธีวิทยาอีกหนึ่งแนวทางที่น่าสนใจ

เอกสารอ้างอิง

- [1] องค์การคำครุสภา. (2515). **กฎหมายตราสามดวง เล่ม 1** (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ครุสภาลาดพร้าว.
- [2] บังอร ปิยะพันธ์. (2527). **ประวัติศาสตร์ของชุมชนลาวในหัวเมืองชั้นในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น**. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ภาควิชาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- [3] ภาณุพงศ์ อุดมศิลป์. (2539). **วรรณกรรมไทพวน : ความสัมพันธ์กับสังคม**. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาภาษาไทย บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- [4] ภาณุพงศ์ อุดมศิลป์. (2541). “เพลงกล่อมเด็กอีสาน : การศึกษาตามแนวประณามวาตะ”, **มนุษยศาสตร์ปริทรรศน์**. 20 (ประจำภาคเรียนที่ 2), 26-30.
- [5] กิ่งแก้ว อัครถาวร. (2526). **อยุธยาความอยู่รอดในรอยร้าว**. อยุธยา : ภาควิชาปรัชญาและศาสนา วิทยาลัยครูพระนครศรีอยุธยา.
- [6] **ท้าวแบ๋**. เอกสารใบลาน. จุลศักราช 1267.
- [7] **จุนละสี**. **จันทปัดโชติ**. เอกสารใบลาน. จุลศักราช 1258.
- [8] ปราณี วงษ์เทศ. (2531). “นิทานชาดกกับโลกทัศน์ของลาวพวน”, **พื้นถิ่นพื้นฐาน : มิติใหม่ของคติชนวิทยาและวิถีชีวิตสามัญของ “พื้นบ้านพื้นเมือง”**. กรุงเทพฯ : ศิลปวัฒนธรรม.
- [9] **กาละเกด**. เอกสารใบลาน. จุลศักราช 1208.